

אוניברסיטת בר אילן הפקולטה למשפטים

דיני שלטון מקומי- סמינר 99-418-01

ד"ר מנאל תותרי- ג'ובראן

סמסטר א' תשע"ז

ימים ה' בין השעות 12-14, חדר בניין משפטים

השלטון המקומי נתפס כמערכת ממשל מקומי המגשים את הערכים והצרכים של הקהילה המקומית, באמצעות חברי הרשות המקומית שנבחרים על ידי הציבור ומהווה החוליה המקשרת בין השלטון המרכזי והמקומי. כמו כן השלטון המקומי מתפקד כמערכת האחראית על סיפוק שירותים ציבוריים כזרוע מבצעת של השלטון המרכזי. להיות תושב רשות מקומית במרכז הארץ לעומת בדרומה משמעות מרחיקת לכת שאינה מתמצא רק במיקום גיאוגרפי, אלא הדבר משפיע על רמת והיקף השירותים שזוכה אותה תושב/ת ועל זהות השירותים שהוא/היא מקבל/ת.

מטרת הסמינר:

לסמינר שלוש מטרות עיקריות. הראשונה היא הצגת מושגי יסוד בארגון ובתפקוד מערכת השלטון המקומי, גבולות הרשויות המקומיות, מימון הרשויות המקומיות, יחסי שלטון מרכזי-שלטון מקומי ודמוקרטיה מקומית. השנייה הינה הצגת תפקיד הרשויות המקומיות בהקשר הישראלי בהיבט הפיתוח המקומי והאזורי בתחום: תכנון שימושי קרקע, רישוי עסקים, אספקת שירותים, מימון מוסדות ציבור ועוד. השלישית היא הבנת האופן שבו משפט השלטון המקומי מעצב את היחסים החברתיים בין קבוצות, לעתים מייצר ולעתים אחרות משעתק את אי השוויון בין קבוצות.

דרישות הסמינר:

1. השתתפות פעילה בשיעורים.
2. נוכחות חובה- הנוכחות תיבדק ותאכף!
3. הגשת 5 ניירות עמדה.
4. הגשת עבודה סופית.

מרכיבי הציון הסופי:

1. 50% ניירות עמדה המתייחסות לחומר הקריאה.
יש להגיש 5 ניירות עמדה. היקף כל תגובה יעמוד על 400 מלים (עמוד), כל תגובה תוגש ברווח של שורה וחצי, שוליים סבירים, פונט דויד 12. על כל תגובה להתייחס לחומר הקריאה ולכלול סיכום (בהיקף של פסקה אחת לכל היותר) והצגת עמדה ביחס לחומר. יש להגיש את התגובה על חומר הקריאה טרם תחילת השיעור הרלוונטי.

2. 50% עבודת סמינר סופית. בהיקף עד 15 עמודים

1. מבוא: ההצדקות לשלטון המקומי – וביקורתן

1. Charles A. Tiebout, "A Pure Theory of Local Expenditures", 64 *J. Pol. Econ.* (1956) 416
2. Gerald E. Frug, *City Making: Building Communities without Building Walls* (1999) 17-25, 54-63

2. התפתחות השלטון המקומי בישראל: מפת השלטון המקומי, צורות התיישבות

1. בג"ץ 2838/95 גרינברג נ' המועצה המקומית קצרין, פ"ד נג(1) 1 (11.5.1997)
2. בג"ץ 10104/04 שלום עכשיו נ' רות יוסף, הממונה על היישובים היהודיים ביו"ש (טרם פורסם, 14.5.2006), פסקאות א'-י"א, ל"ט-פ"ד (רובינשטיין); פסקאות 7-44 (חשין); פסקאות 1-7 (ברק); פסקאות 1-3 (ביניש)

3. מבנה השלטון המקומי ומעמדו משפטי

1. סעיפים 2-8, 233-251 לפקודת העיריות [נוסח חדש], תשכ"ד-1964
2. סעיפים 1-14 לפקודת המועצות המקומיות [נוסח חדש], תשכ"ה-1965
3. סעיפים 146-152 לצו המועצות המקומיות [א], תשי"א-1950
4. סעיפים 63-64, 90-91, 132-133 צו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות), תשי"ח-1958
5. בג"ץ 7186/06 מלינובסקי נ' עיריית חולון (טרם פורסם, 29.12.2009)
6. יששכר (איסי) רוזן-צבי, "מקום הצדק": משפט השלטון המקומי ואי-צדק חברתי, עיוני משפט כח (תשס"ה) 417, 421-440
7. הנחיות משרד הפנים בעניין שינוי מעמד מוניציפאלי ממועצה מקומית לעירייה (2012)

4 + 5. מימון רשויות מקומיות: תשלומים ממשלתיים, המעבר למימון עצמי: היטלי פיתוח, ארנונה

1. סעיפים 187-203, 250-251, 269-277, סעיפים 249(30), 249א-249ב לפקודת העיריות
2. סעיפים 152-162, 179-186 לפקודת המועצות המקומיות
3. סעיפים 65-81, 133 לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות)
4. משרד הפנים, דברי הסבר להקצאת מענק האיזון לשנת 2006
5. בג"ץ 1640/95 אילנות הקריה (ישראל) בע"מ נ' ראש עיריית חולון, פ"ד מט(5) 582 (13.2.1996)
6. בג"ץ 6662/94 חורש נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נא(1) 372 (13.5.1997)
7. ע"מ 2314/10 עיריית ראש העין נ' אשכד נכסים בע"מ (טרם פורסם, 24.6.2012)
8. עת"מ (ת"א) 1542/04 עמותת אמני מדרחוב נחלת בנימין נ' עיריית תל אביב יפו (טרם פורסם, 29.8.05)
9. ישי בלנק, "מקומו של המקומי": משפט השלטון המקומי, ביזור ואי-שוויון מרחבי בישראל, משפטים לד (תשס"ד) 197, 219-255
10. רובינשטיין אלון "הרשויות המקומיות: בעיות מרכזיות וחלופות לפתרון" (כנסת ישראל, 2004)

6. היחסים בין רשויות מקומיות שכנות; סכסוכי גבולות

1. סעיפים 9א-9ב לפקודת העיריות
2. רע"א 5817/95 רוזנברג נ' משרד הבינוי והשיכון, פ"ד נ(1) 221 (20.11.1995)
3. בג"ץ 7425/09 טוטנאור בע"מ נ' שר הפנים, (טרם פורסם, 3.1.2013)

4. ישי בלנק, "מקומו של ה'מקומי': משפט השלטון המקומי, ביזור ואי-שוויון מרחבי בישראל, משפטים לד (תשס"ד) 197, 284-297
5. שאול אמסטרקמסקי "הפערים החברתיים, גרסת התלת מימד" כלכליסט 6.2.2016
6. נוהל שינוי תחום שיפוט של רשות מקומיתוקביעת אזורים לחלוקת הכנסות (2008)
7. ערן רוזין ואנה חזן, חלוקת העושר המוניציפלי בישראל: צמצום הפערים בהכנסות הרשויות המקומיות (2006) 9-19 (בחירה)
8. לביאה אפלבוים ואנה חזן, שיתוף פעולה בין רשויות מקומיות קטנות: לקחים לישראל (2005) 50-81 (בחירה)

7. סיכום ביניים

1. בג"ץ 8676/00 אדם טבע ודין נ' עיריית רעננה פסקאות 1, 2, 19-13, 24-28
2. ע"א 1644/04 עיריית רמלה נ' מרכז סליקה בנקאית בע"מ פסקאות 1-2, 10-6 (לפסק דינה של ארבל) וכן פסקאות 9-1 לפסק דינו של השופט אדמונד לוי
3. יששכר רוזן צבי "ממקומיות לאזוריות - לקראת סדר יום חדש למשפט השלטון המקומי" דין ודברים ב 159 (2004), 185-198

II. סוגיות נבחרות

8. הרשות המקומית כרשות מתכננת

1. סע' 119-85 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה – 1965
2. ע"מ 2528/02 ועדת ערר מחוזית - מחוז המרכז נ' פז חברת נפט בע"מ – סעיפים 39-20 (18.6.2008)
3. ע"א 119/86 קני בתים בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבניה, נתניה, פ"ד מו(5) 727-740 (31.12.1992)
4. ישי בלנק, "מקומו של ה'מקומי': משפט השלטון המקומי, ביזור ואי-שוויון מרחבי בישראל, משפטים לד (תשס"ד) 197, 262-281.
5. נחום בן אליא, "קופת התכנון": הפיסקליזציה של התכנון והפיתוח ברשויות המקומיות (2000) 4-24 (בחירה)

9. היטל השבחה, סטייה ניכרת, שימוש חורג- משמעות סמכות התכנון

1. סע' 155-149 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה-1965
2. בר"מ 4443/03 עיריית חולון נ' רשות שדות התעופה בישראל (17.7.2011) פסקה 27-66
3. בע"א 7084/13 בר יהודה בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ובניה שומרון (טרם פורסם, 10.5.2016)
4. דנ"א 1333/02 הוועדה המקומית לתכנון ולבניה, רעננה נ' הורוויץ, פ"ד נח(6) 289 (בחירה)

10. הרשות המקומית כרשות רישוי עסקים

1. חוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968, סעיפים 5-5א
  2. חוק הרשויות המקומיות (הסמכה מיוחדת), תשי"ז-1956
  3. בג"ץ 953/01 סולודקין נ' עיריית בית שמש, פ"ד נח(5) 595
  4. ע"מ 2469/12 ברמר נ' עיריית תל אביב יפו (טרם פורסם, 25.6.2013)
5. Daphne Barak- Erez, Outlawed Pigs- Law, Religion and Culture in Israel (2007) (בחירה)
  6. Issi Rozen Zvi, "Pigs in Space- Geographic Separatism in Multicultural Societies" Current Legal Issues: Law and Sociology (2006) 225 (בחירה)

11. הרשות המקומית כרשות חינוך מקומית

1. סעיפים 1, 7-8 לחוק לימוד חובה, התש"ט-1949
2. סעיפים 13-16 לפקודת החינוך [נוסח חדש], התשל"ח-1978
3. תקנה 7 תקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום), התשי"ט-1959
4. בג"ץ 4636/00 ועד פוריה עלית נ' שר החינוך, פ"ד נו(4) 203
5. בג"ץ 8133/05 עיריית ביתר עלית נ' שרת החינוך והתרבות (ניתן ביום 16.10.05)
6. ישי בלנק, "ממלכתיות מבוזרת: שלטון מקומי, היפרדות ואי-שוויון בחינוך הציבורי", עיוני משפט כח (תשס"ה) 347, 349-374, 398-408

12. הקצאת מבנים ללא תמורה לצרכי ציבור

1. נוהל הקצאת קרקעות ומבנים ללא תמורה או בתמורה סמלית (חוזר מנכ"ל משרד הפנים) מס' 5/2001 (ספטמבר, 2001)
2. בג"ץ 3638/99 בלומנטל נ' עיריית רחובות, פ"ד נד(4) 220 (24.8.2000).
3. ע"מ 2846/11 מועצה הדתית רחובות נ' קלאודיו (טרמד פורסם, 13.2.2013)
4. ישי בלנק "איים של פלורליזם: היפרדות ושילוב בין דתיים וחילוניים בישראל" דין ודברים ו 85 (2004), 101-118
5. בג"ץ 10907/04 סולודך נ' עיריית רחובות (בחירה)
6. ת"מ (מרכז) 20029-06-10 אלי נ' רשות הרישוי, ועדה מקומית לתכנון ובנייה (בחירה)

13. תאגידים עירוניים

1. חוק תאגידי מים וביוב, תשס"א-2001
2. צו העיריות (הקמת תאגידים), התש"ם-1980
3. סע' 249 (30) לפקודת העיריות
4. ע"א 896/04 עיריית חדרה נ' משאבי מים חדרה, (טרם פורסם, 16.1.2006)
5. ע"מ 3190/02 קל בניין נ' החברה לטיפול בשפכים רמת לבנים בע"מ, פ"ד נח(1) 590 (22.10.2003).
6. בג"ץ 10541/09 יובלים ש.ד.י. בע"מ ו-16 אח' נ' ממשלת ישראל, פס' 1 לשופט ג'ובראן (טרם פורסם, 5.1.2012)

14. מעמדו של היועץ המשפטי של רשות מקומית וחוות דעתו

1. חוזרי מנכ"ל משרד הפנים 5/2000, 1/2001, 2/2001, 2/2005, 2/2014
2. חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי) התשל"ו-1975
3. בג"ץ 3180/94 דורון נ' ניצן, פ"ד מח(4) 733
4. ע"מ 6145/12 עיריית נצרת עילית נ' הרטמן